

PRŮMYSL POTRAVINÁŘSKÝ

Jak se projevuje propojenost mezi zemědělskou výrobou a potravinářstvím?

Potravinářský průmysl zahrnuje množství oborů, které najdeme po celé republice. Výchozí surovinou jsou zemědělské produkty, produkty lesního a rybného hospodářství a dovážené suroviny. Pro výrobu je třeba značné množství vody a výrobků ostatních odvětví (skleněné obaly, papírové obaly, plechové konzervy apod.). V potravinářském průmyslu nacházejí uplatnění především ženy.

S ohledem na objem přepravované suroviny jsou některé závody umístěny přímo v **zemědělských oblastech** (cukrovary). Jiné zase jsou u **vodních zdrojů** (minerální prameny) nebo s ohledem na trvanlivost výrobků přímo u **spotřebitele** (pekárny) ve městech a větších vesnicích. Na mnoha místech je tradiční specializovaná výroba. Některé výrobky potravinářského průmyslu nacházejí uplatnění na mezinárodních trzích.

Potravinářský průmysl je soustředěn v Polabí, na jižní a střední Moravě a ve velkých městech – v Praze, Plzni, Českých Budějovicích, Ostravě, Brně a Opavě.

V **zemědělských – produkčních oblastech** najdeme zejména **cukrovary, škrobárny a lihovary. Konzervárny a mrazírny** jsou v Polabí a na jižní Moravě, **vinařské závody** na Znojemsku, Mělnicku a na Břeclavsku.

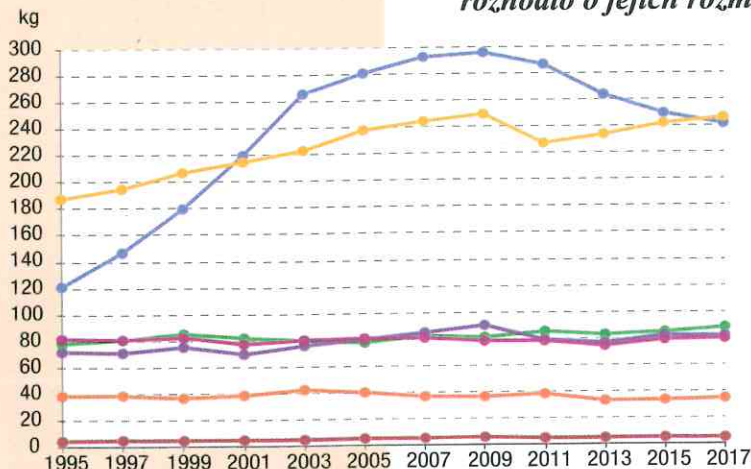
Přestože naše republika patřila k významným producentům cukru, tak v souvislosti se začleněním do Evropské unie došlo u nás k útlumu pěstování cukrové řepy, což znamenalo zánik mnoha cukrovarů. Naopak se rozšířilo pěstování řepky olejky a máku.

- **Vypište střediska potravinářského průmyslu do sešitu a připište, co rozhodlo o jejich rozmístění.**

Řepka olejka na Dražanské vrchovině

- Zjistěte, proč se u nás po vstupu do EU rozšířilo pěstování této plodiny.
- Na které výrobky je používána řepka olejka?

Známým potravinářským výrobkem je **pivo**. Vyrábí se v Praze, Plzni, Českých Budějovicích, Brně a Ostravě. Menší pivovary jsou rovnoměrně rozloženy po celé republice. Při pivovarnické výrobě je důležitým produktem slad. Připravují jej **sladovny** na střední Moravě (Prostějov, Kroměříž, Ivanovice na Hané a Olomouc).

Obr. 80 Spotřeba vybraných druhů potravin na 1 obyvatele ČR za 1 rok

Masokombináty jsou ve větších městech a v oblastech s chovem vepřů, skotu a drůbeže (Praha, Ostrava, Brno, Velké Pavlovice na jižní Moravě, Louny, Březhrad). **Mlékárny** jsou – s ohledem na spotřebitele – rozloženy rovnoměrně. Specializovaná je **výroba sýrů** a mléčných výrobků (například na Olomoucku – syrečky).

Alkoholické nápoje se vyrábějí v produkčních oblastech (Prostějov, Vizovice). Závody vyrábějící **nealkoholické nápoje** jsou budovány blíže spotřebiteli. **Stáčírny minerálních vod** najdeme v lázeňských městech (Karlovy Vary, Luhačovice, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Bílina) a jinde, např. Ondrášov.

- Vzpomeňte si, co jste se učili v přírodopise, a vysvětlete, proč je třeba dodržovat v průběhu dne pitný režim.
- Jak byste vysvětlili výraz správné stravovací návyky?

- **Které zemědělské produkty zpracovávají v potravinářském průmyslu musíme dovážet?**

Do potravinářského průmyslu začleňujeme i **zpracování tabáku**. Uskutečňuje se v závodech se zahraniční účastí velkých firem (podobně jako v dalších oborech průmyslu).

- **Které specializované výrobky potravinářského průmyslu znáte a kde jsou vyráběny? (Například: kostelecké uzeniny, pražská šunka, salám Poličan, olomoucké syrečky, plíšňový sýr Niva, pardubický perník, jihočeské mléko, marmelády Hamé – a dál už pokračujte sami.)**

Otázky a úkoly:

1. Které obory potravinářského průmyslu znáte?
2. Proč některé obory potravinářského průmyslu jsou v produkčních zemědělských oblastech a jiné v blízkosti spotřebitele?
3. Proč je potravinářský průmysl náročný na spotřebu kvalitní vody?
4. Odkud jsou dováženy do vašeho bydliště základní potraviny?
5. Nakreslete obrysovou mapu naší republiky a vyznačte do ní (na základě výše uvedeného textu) oblasti s potravinářským průmyslem: cukrovary, lihovary, pivovary, vinařské závody a stáčírny minerálních vod.
6. Vyhodnoťte graf na obrázku 80 a zdůvodněte nárůst spotřeby nealkoholických nápojů.
7. Kde se připravují budoucí pracovníci potravinářského průmyslu?

SHRNUTÍ

Průmyslová výroba má v naší zemi dlouhou tradici. Podíl jednotlivých průmyslových odvětví na celkovém hospodářství se v průběhu let změnil. V současnosti celosvětová krize kapitalistického hospodářství způsobuje potíže s odbytem našeho zboží, které se dříve na zahraničních trzích dobře uplatňovalo. Jde zejména o výrobky vzniklé v automobilkách, ve sklárnách, keramických závodech a v potravinářském průmyslu, např. v pivovarnictví.

13. Zemědělská výroba, lesní a vodní hospodářství

ZEMĚDĚLSTVÍ

1. Co víte z učiva dějepisu o významu zemědělství pro vývoj lidstva?
2. Jak přírodní podmínky ovlivňují zemědělskou výrobu a jak se projevuje vliv společenských faktorů?

Z učiva dějepisu víte, jak vznik zemědělství ovlivnil život na Zemi i že zemědělství zaměstnávalo v dávné době nejvíce obyvatel. Zemědělská výroba je závislá nejen na přírodních podmínkách, ale také na úrovni průmyslu a na celkové vyspělosti země. Podle přírodních podmínek si vyvodíte charakteristiku jednotlivých výrobních zemědělských oblastí. S pomocí poznatků z přírodopisu a informací, které získáte v této kapitole, diskutujte o významu lesů a o tom, proč musíme uvážlivě hospodařit s vodou.

- Co víte o škodlivosti tabáku a alkoholických nápojů?

- Kde byly vyrobeny potravinářské výrobky na obrázcích?

- Které značkové české potravinářské výrobky jsou chráněné EU? Vyhledejte na internetu.